No. of Printed Pages/Questions:4/ 6

O. P. JINDAL SCHOOL, SAVITRI NAGAR

Periodic Test- 1 (Round-II) **(2026– 2027)**

Class: IX **MM: 20**

Subject: Sanskrit **Time: 1. Hr.**

Name: _____ Class / Section: _____ Roll No.: _____

General Instructions:- All questions are compulsory

प्र01 निम्नलिखितं गद्यांशं ध्यानेन पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत–

(निम्नलिखित गद्यांश को ध्यान से पढ़कर निर्देशानुसार प्रश्नों के उत्तर दीजिए)

वसन्तः ऋतुराजः भवति। चैत्रे वैशाखे च मासे वसन्तः भवति। वसन्ते द्वौ प्रमुखौ उत्सवौ भवतः। प्रथमः उत्सवः वसन्तोत्सवः अस्ति। द्वितीय उत्सवः होलिकोत्सवः भवति। वसन्तस्य उत्सवे तु सर्वत्र प्रमोदः हासः–परिहासः च भवति। नराः, बालाः, महिलाः, कन्याः च गायन्ति इतः–ततः नृत्यन्ति। होलिकायाः उत्सवः फाल्गुनासस्य पूर्णिमायाम् भवति। नराः, महिलाः, बालाः, बालिकाः, वृद्धाः च सर्वे जनाः एवः प्रसन्नाः भवन्ति। जनाः परस्परं रक्तचूर्णम्, पाटलचूर्णम्, पीतचूर्णम्, हरितचूर्णम् च क्षिपन्ति। सर्वे परस्परं मिलन्ति मिष्टान्नानि च खादन्ति।

I. एकपदेन उत्तरत– (एक पद में उत्तर दीजिए) . **(½x2=1)**

(क) कः ऋतुराजः भवति ?

(ख) प्रथमः उत्सवः कः भवति ?

II एकवाक्येन उत्तरत– (एक वाक्य में उत्तर दीजिए) **(1x 2= 2)**

(क) वसन्तस्य उत्सवे जनाः किं किं कुर्वन्ति ?

(ख) होलिकोत्सवे जनाः परस्परं किं क्षिपन्ति ?

III निर्देशानुसारं लिखत– *(निर्देशानुसार उत्तर लिखिए)* **(½x4=2)**

i गद्यांशे 'क्षिपन्ति' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

(क) परस्परं (ख) चूर्णम्

(ग) जनाः (घ) रक्तचूर्णम्

ii 'दुःखिताः' इत्यस्य पदस्य कः विपर्ययः अत्र लिखितः ?

(क) प्रसन्नाः (ख) मिलन्ति

(ग) अस्ति (घ) प्रथमः

iii गद्यांशे 'प्रमुखौ उत्सवौ' अनयोः पदयोः विशेष्यपदम् किम् ?

(क) उत्सवौ (ख) वसन्ते

(ग) प्रमुखौ (घ) भवतः

iv ''सर्वे जनाः एवः प्रसन्नाः भवन्ति।'' वाक्येऽस्मिन् अव्ययपदम् किम् ?

(क) सर्वे (ख) एव

(ग) प्रसन्नाः (घ) भवन्ति

प्र0 2 अधोलिखितवाक्येषु स्थूलपदानां संधि–विच्छेदं वा विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत– (½x10=5)

(निम्नलिखित वाक्यों में स्थूलपदों को उचित विकल्पों संधि या विच्छेद कीजिए)

i प्रातः काले **भानूदयः** भवति।

(क) भानु + उदयः (ख) भानू + उदयः

(ग) भानो + दयः (घ) भान् + ओदयः

ii **पर + उपकारः** पुण्याय पापाय परपीडनम्।

(क) परओपकारः (ख) परोपकारः

(ग) परौपकारः (घ) परउपकारः

iii **पौ + अका** नः सरस्वती।

(क) पौअका (ख) पवाकाः

(ग) पावका (घ) पोवका

iv अत्र भवताम् सर्वेषां **स्वागतम्**।

(क) सु + आगतम् (ख) सूआ + गतम्

(ग) स्वा + गतम् (घ) सुभ + आगतम्

v यथा राजा **तथा + एव** प्रजा।

(क) तथेव (ख) तथैव

(ग) ताथैव (घ) तथाएव

vi **'यद्यपि'** इति शब्दे का सन्धिः अस्ति ?

(क) दीर्घसन्धिः (ख) वृद्धिसन्धिः

(ग) गुणसन्धिः (घ) यण्सन्धिः

vii **लंकेशः** दशाननः कथ्यते।

(क) लंका + ईशः (ख) लंके + ईशः

(ग) लंका + एशः (घ) लंकाई + श्शः

viii ब्राह्मणः **श्राद्ध + अर्थम्** निमन्त्रितः।

(क) श्राद्धर्थं (ख) श्रद्धार्थं

(ग) श्राद्धार्थम् (घ) श्रद्धार्थां

ix **प्रत्येकम्** जनः तत्र गच्छति।

(क) प्रति + एके (ख) एके + एकम्

(ग) प्रति + एकम् (घ) प्रति + एकेन

x 'महोत्सवः' इति शब्दे का सन्धिः अस्ति ?

(क) दीर्घसन्धिः (ख) वृद्धिसन्धिः

(ग) गुणसन्धिः (घ) यण्सन्धिः

प्र0 3 अधोलिखितवाक्यानां मंजूषातः उवितानि पर्यायपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत–

(निम्नलिखित वाक्यों को उचित पर्यायवाची शब्दों से रिक्तस्थान पूरा कीजिए) **(½x6=3)**

(क) यत्र ..... एकंनीडं भवति।

(ख) विद्वांसः ..... भवति।

(ग) प्रकृतेः शोभा ..... विद्यते।

(घ) विद्यायाः ..... अजरं भवति।

(ङ) ईश्वरं स्मृत्वा ..... उपजायते।

(च) सूर्यस्य ..... सर्वेषां प्राणिनां कृते हितकरः भवन्ति।

मञ्जूषा –

किरणः, जगत्, उल्लासः, अनुपमा, तेजोराशयः, मानम्,

प्र0 4 निम्नलिखित श्लोकस्य अन्वयं मंजूषा सहायतया पुनः लिखत– **(½x4=2)**

(निम्नलिखित श्लोक को पढ़कर मंजूषा से शब्द चुनकर भावार्थ को पूरा कीजिए)

(क) धर्मकामार्थमोक्षप्रदं संस्कृतम्
ऐहिकामुष्मिकोत्कर्षदं संस्कृतम्।
कर्मदं ज्ञानदं भक्तिदं संस्कृतम्
सत्यनिष्ठं शिवं सुन्दरं संस्कृतम्।।

अन्वयः – संस्कृतम् (1) ——— संस्कृतं ऐहिकामुष्मिकोत्कर्षदं (2) ———
कर्मदं ज्ञानदं (3) ——— संस्कृतं सत्यनिष्ठं (4) ——— सुन्दरम् अस्ति।।

मञ्जूषा –

शिवं, संस्कृतं, धर्मकामार्थमोक्षप्रदं, भक्तिदं

प्र0 5 अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखन्तु– (½x6=3)

(एकपद में निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

i कस्य विस्तारकं संस्कृतम् ?

ii संस्कृतं कस्याः साधकम् ?

iii ज्ञानपुंजप्रभा दर्शकं किम् ?

iv संस्कृतं कासां परिष्कारकम् ?

v संस्कृतं कस्य प्रेरणादायकम् ?

vi सर्वदा संस्कृतं कस्य सन्दोहदम् ?

प्र0 6 अधोलिखितानां पदानां समुचित मेलनं कुरुत– (½x4=2)

(निम्नलिखित पदों का उचित मिलान कीजिए)

(क)	सत्पथे	(i)	साधकम्
(ख)	विश्वबन्धुत्वस्य	(ii)	दर्शकम्
(ग)	भारतीयैकतायाः	(iii)	प्रेरणादायकम्
(घ)	ज्ञानपुंजप्रभायाः	(iv)	विस्तारकम्

—— 0 0 0 ——